

Història natural de Sarrià-Sant Gervasi (III). L'aigua d'escorrentia

CRISTINA JUNYENT

La precipitació que cau sobre Collserola ha esculpit una xarxa hidrogràfica de dimensions reduïdes —per la proximitat al mar— i de característiques mediterrànies —estacional i d'escàs volum d'aigua—. S'hi distingeixen tres conques principals. La del Ripoll-Besòs desguassa els torrents del vessant nord i est, on destaca la riera de Sant Cugat. La del Llobregat recull les precipitacions del sector occidental, entre Sant Just Desvern i el Papiol, on destaca la riera de Vallvidrera.

A la conca barcelonina aboquen les aigües del vessant meridional. De Sant Pere Màrtir a Vallvidrera els torrents solquen pendents molt pronunciats fins a la carretera de les Aigües; mentre que de Vallvidrera al Tibidabo escolen de manera més suau, pel pendent i perquè la vegetació és més abundosa. Ara, el curt recorregut s'incorpora a la xarxa de clavegueram urbà, però la història distingeix tres conjunts. Al NE s'hi troba la conca de la riera d'Horta —la més gran i cabalosa, per això s'hi instal·laren safareigs— que desembocava paral·lela a l'actual llera del Besòs, seguint la present Rambla Prim. A la zona central, rieres més curtes, com el torrent d'en Vidalet i el de l'Olla, desguassaven fins al mar el vessant del Tibidabo i els serrats menors.

També són tres les conques del districte. Les rieres del Coll i de Vallcarca, i el torrent d'en Gomis desguassen a la Riera de Cassoles; a ponent del Putxet, els torrents de l'Infern, del Frare Blanc i de Castanyer, a la de Sant Gervasi; ambdues conflueixen en la riera d'en Malla, que segueix el trajecte de l'actual passeig de

Gràcia i entrava a la ciutat antiga pel Portal de l'Àngel. Per evitar aiguats, en van desviar el curs per fora de la muralla fins al Cagalell, llacuna entre Montjuïc i la part baixa de la ciutat medieval.

Els torrents de Mandri i de Betlem, que segueix el carrer Ganduxer, formen la riera de Ballescà, a la que s'hi uneix el torrent de la Creu d'en Malla, que desguassa el turó de Monterols. A l'altura de Ciutat Vella, el sistema aboca a la riera de Magòria. A llevant de la vila de Sarrià els torrents de Pomeret, baixava per l'actual carrer Anglès, i de Gardenyes (Arcs de Sant Joan) abocaven a la riera de Magòria, que pren el nom a partir de les Corts. Des de la baixa edat mitjana, travessava camps i horts del pla, i pel tranc de l'estrada romana que sortia de Bàrcino, l'actual carrer de Sant Antoni, girava per l'actual carrer de la Riereta i abocava al Cagalell. Quan en el segle XVIII la zona es va poblar, va caldre cegar l'embassat i la riera de Magòria es va canalitzar des de les Corts fins a tributar a la Riera Blanca. La Riera Blanca, que delimita Sarrià per ponent, era alimentada pels torrents de Les Monges, Can Caralleu, l'Oreneta i Pedralbes, i amb altres formen el conjunt occidental i meridional, tercer de la conca barcelonina, que desemboca al sud de Montjuïc.

Als barris de muntanya, la fracturació del substrat i la densitat de la coberta dels vessants vallesans afavoreixen la retenció de la pluja i en retarden l'escollament, cosa que permet l'existència de fonts naturals, i que algunes rieres, com la de Vallvidrera, tinguin aigua permanent. A més de les cisternes que recullen l'aigua de pluja, aquest fenomen va

© Aigua Km0 BCN. MUHBA

permetre organitzar un sistema d'aprofitament hídric tant per a usos agrícoles i ramaders com per a usos industrials o de boca. En el primer cas, canals i recs menaven l'aigua cap a grans basses que permetien regar en èpoques de sequera, quan desapareixien els cabals de superfície. Per a l'aigua de beure i d'ús domèstic, s'hi construïen pous i mines. A Sarrià, poble de paletes i picapedrers, els miners especialitzats a fer mines d'aigua eren ben reconeguts. A l'antic terme municipal s'hi han documentat fins a 35 mines; estan ben documentades la Renard (prop del carrer Major), la Borràs, la de Senillosa o la de Masferrer. També n'hi ha constància a Pedralbes i a Sant Gervasi; en resta una a la Salle Bonanova, dues al recinte de l'Hospital de Sant Pau, i una altra al Tennis La Salut.

A les finques de la burgesia s'hi feia un ús lúdic de l'aigua, amb fonts i llacs

artificials, brolladors i grutes. Encara es veu al parc de Vil·la Amèlia, antic jardí de la família Girona; al jardí de Can Mestres, a peu del Funicular, o en la cova i el llac de Can Bertran, al peu del Putxet. Amb l'augment de població a la segona meitat del segle XIX, s'hi va construir el pantà de Vallvidrera i la mina de Grott, que travessa Collserola i duu aigua del pantà a la vil·la. I el conegut com a dipòsit del Rei Martí (descobert el 2001 a Bellesguard), que proveïa d'aigua canalitzada fins a la plaça Bonanova. Al turó de Monterols, la família Gil va fer construir a la seva finca una estructura hidràulica amb un gran llac, avui desaparegut, canalitzacions i una cisterna, encara existent. L'abundància d'aigua freàtica també es pot palesar per l'existència de la fàbrica de sedes de Vilumara, inaugurada el 1863 prop de Francesc Macià, entre la Travessera i la Diagonal, i alimentada per una mina. ■

Subscriu-t'hi!

35 € l'any: PDF

50 € l'any: PDF + PAPER

diarieljardi.cat/subscripcio

CURSOS D'INFORMÀTICA
Carrer Elisa, 8 - Telf. 93 415 08 18 - www.dpformacio.com

CURSOS A LA CARTA PER A TOTES LES EDATS

Aprenderà a utilitzar l'ordinador, el mòbil o la tablet. Word, Excel, Internet, correu electrònic, WhatsApp i molts cursos més...
[visita la nostra web](#)

CURSOS AVANÇATS PER A TOTES LES EDATS

Curs de Photoshop nivell bàsic i avançat. Aprèn a crear videojocs amb GameMaker Studio.
Dissenya la teva pàgina web amb html5, CSS, JavaScript php, Mysql

 Cambridge Assessment English
Authorised Exam Centre

Anglès Oficial

Cursos per a universitaris - adults i nens (kids + 6)
Cursos per a empreses - Cursos intensius - Tots els nivells
Spanish and català - for Foreigners

CENTRE OFICIAL SOC - DP FORMACIÓ
www.dpformacio.com
c/ Elisa, 8 - Telf. 93 415 08 18